

**INVESTEREN
IN HET
NOORDELIJK
KNOOPPUNT
VAN
KENNIS**

**Slotdocument
Conferentie Toekomst Hoger Onderwijs Groningen**

Gemeente Groningen

Hanzehogeschool Groningen

Rijksuniversiteit Groningen

INHOUDSOPGAVE

	Inleiding	3
1.	Groningen Kennisstad: waar staan we?	4
2.	Kennis als economische motor: Groningen sterk	6
3.	Knooppunt van kennis en cultuur	8
4.	Investeren in ruimte voor kennis en cultuur	11
5.	Studentenhuisvesting	13
6.	Kennisexploitatie en stimulering van starters	14
7.	“Er gaat niets boven Groningen”	15
8.	Investeren in gezamenlijke toekomst	17
9.	Conclusies	18
	Bijlage 1	19
	Bijlage 2	20

INLEIDING

De toekomst van het hoger onderwijs in Groningen is een gemeenschappelijke zorg van de Rijksuniversiteit Groningen (RUG), de Hanzehogeschool Groningen (HG) en de Gemeente Groningen. In 2004 hebben de bestuurscolleges van RUG, HG en Gemeente in drie werkbijeenkomsten zich bezonnen op een gezamenlijke agenda voor de komende vijf jaar. Een agenda die erop gericht is om de positie van Groningen als dé kennis- en innovatiestad van het Noorden op langere termijn veilig te stellen. Een sterke stad heeft uitstraling naar een veel groter gebied. Voor de werkgelegenheid in de Noordelijke regio, voor de sociale cohesie, voor de aantrekkingskracht van Groningen als woon-, werk- en studiestad, is de verdere ontwikkeling van de kennisinfrastructuur van deze stad van groot gewicht.

Uitkomst van de drie werkbijeenkomsten is, dat de drie partijen zich verbinden aan deze ontwikkeling en dat eendrachtig doen, met één visie, een gezamenlijke agenda tot 2010, en gedeelde investeringen. De Gemeente geeft hiermee aan dat zij de samenwerking met de kennisinstellingen van het grootste belang acht voor de concurrentiekracht van de regio. De beide onderwijsinstellingen onderstrepen hiermee dat zij zichzelf beschouwen als "maatschappelijke kennisondernemingen" die een maximale bijdrage willen leveren aan de ontwikkeling van de Noordelijke regio.

Deze wederzijdse verbindingen vinden we belangrijk genoeg om dit document, dat de neerslag vormt van de besprekingen, de titel **Akkoord van Groningen** mee te geven. Daarmee is allerm minst gezegd dat de gezamenlijke inspanningen "klaar" zijn; het is nu zaak om het **Akkoord** uit te voeren en het draagvlak voor een gezamenlijk innovatiebeleid verder te verbreden naar bedrijven en andere kennisinstellingen.

1. GRONINGEN KENNISSTAD: WAAR STAAN WE? ANALYSE

Groningen wil een van de economische kerngebieden van Nederland blijven. Aanhaken bij de versterking van de kennisintensieve delen van de economie en de groei van de dienstensector is daarvoor een absolute voorwaarde. “**De globalisering van de wereldeconomie en de internationale concurrentie maken dat Nederland het steeds meer zal moeten hebben van hoogwaardige kennis en de toepassingen daarvan**” constateerde het gemeentebestuur van Groningen in 2003¹. Regionale verschillen in kwaliteit van de kennisinfrastructuur doen er meer dan ooit toe.

Een belangrijke positieve vestigingsfactor van Groningen in dit verband is de aanwezigheid van hoogwaardige kennisinstellingen als de Rijksuniversiteit Groningen, de Hanzehogeschool Groningen en het Universitair Medisch Centrum Groningen (UMCG). Het Groningse onderzoek in de nanotechnologie, ook wel de “**enabling technology**” van deze eeuw genoemd, geniet wereldfaam. De nabijheid van hoogtechnologische kennis bij onder meer de Gasunie, DSM, een fors aantal grote ICT-bedrijven en jonge ondernemingen op het gebied van de **life sciences** draagt evenzeer bij tot versterking van de kansen voor Groningen.

De economische en sociale betekenis van de beide instellingen voor hoger onderwijs moet niet worden onderschat. Ze behoren tot de grootste werkgevers in Noord-Nederland; het directe en indirecte economisch effect van de Rijksuniversiteit en het Academisch Ziekenhuis alleen al wordt daarnaast geschat op 31 duizend banen². Op het totaal van circa 125.000 banen in de stad Groningen is dat 25 procent. Vanuit universiteit en hogeschool zijn de afgelopen jaren zeker 40 bedrijven opgericht. Technostarters worden ruim gefaciliteerd. Rond een aantal nieuwe lectoraten op de hogeschool ontwikkelen zich kennisringen die zich met name richten op kennistransfer naar het MKB in de regio. Maar ook de van oudsher aanwezige uitgeverijbranche, een sterk groeiend post-academisch opleidingsinstituut en het toenemend aantal congressen zijn voorbeelden van economische successen die mede te danken zijn aan het hoger onderwijs hier ter stede.

De ruim 40.000 studenten – op het geheel van 180.000 inwoners van Groningen – dragen bij tot een sfeer van dynamiek, creativiteit en vernieuwing. De circa 3000 buitenlandse studenten en onderzoekers geven de stad daarenboven een onmiskenbaar internationale sfeer.

Omdat we in Groningen beschikken over zo'n groot innovatiepotentieel in de clusters energie, ICT, nanotechnologie en **life sciences** is de samenwerking tussen de kennisinstellingen, overheden en bedrijven juist nu cruciaal. De rijksoverheid is bezig met het verleggen van geldstromen voor toegepast onderzoek, hoger onderwijs en economische ontwikkeling. Gezamenlijke keuzes van gemeente, universiteit en hogeschool versterken het partnerschap dat nodig is voor succesvol regionaal innovatiebeleid. Ze vergroten de kans op investeringen door overheid en bedrijven. En verhogen de aantrekkelijkheid van Groningen om er te wonen, werken en studeren.

¹ Groningen: sterke stad, actieve stadgers, Gemeente Groningen, september 2003, p. 12

² P.H. Pellenburg, “Universiteit, Economie en Regio” in : M.G.J. Duyvendak en P. Kooij, **RUG en Regio: Balans van een buitengewone band** (Rijksuniversiteit Groningen, 2004), pp 191-228

Maar gezamenlijk optrekken is niet alleen nodig op het vlak van innovatiebeleid. Ook op actuele sociaal-maatschappelijke thema's als vergrijzing, integratie, inburgering en jeugd-beleid, heeft samenwerking toegevoegde waarde, bijv. door:

- structureren van kennisuitwisseling en -bundeling
- gebruik maken van (leer) onderzoeken en stages
- gezamenlijk organiseren van maatschappelijk debat en discussies

Overheid, onderwijsinstellingen en bedrijven kunnen op deze punten met relatief eenvoudige middelen veel voor elkaar betekenen. Dergelijke vormen van samenwerking in de dagelijkse werkprocessen vergroten daarnaast de kans op succes bij behalen van de gezamenlijke langere-termijn doelen.

Tenslotte versterken gemeente en onderwijsinstellingen elkaar ten eerste op het terrein van de cultuur. Groningen heeft een buitengewoon levendig cultureel klimaat. Dat komt onder meer door het Groninger Museum, het grote aantal culturele instellingen, het brede palet aan kunstvakopleidingen en de aanwezigheid van veel kunstenaars in de stad. Van steeds groter belang is ook de creatieve industrie in Groningen: een wereld van samenwerking en dwarsverbanden tussen digitale media, reclame, design, interactieve software, televisie, radio en traditionele media. In het gemeentelijk beleid speelt cultuur een grote rol; een boeiend, bruisend cultuurklimaat biedt ook kansen op economisch vlak. De wens om te ervaren waarom de stad Groningen zo'n aantrekkelijk imago heeft trekt mensen naar de stad, als recreant, toerist, ondernemer of inwoner.

2. KENNIS ALS ECONOMISCHE MOTOR: GRONINGEN STERK VISIE

De ambitie is duidelijk: de stad Groningen ontwikkelt zich de komende vijf jaar tot een sterk internationaal knooppunt op de innovatiegebieden energie, ICT, nanotechnologie en **life sciences**. Productie en toepassing van kennis is de motor van de economische ontwikkeling. Om de motor te laten lopen is gezamenlijke actie nodig van gemeente en hoger onderwijs. De gemeente wil op het punt van ruimtelijke ordening en studentenhuysvesting steun bieden aan belangrijke inhoudelijke ontwikkelingen binnen universiteit en hogeschool. Daarnaast wordt het gezamenlijk belang van “zachte” vestigingsfactoren (woningen, leefbaarheid, cultuur) voor studenten en hoger opgeleiden onderkend. Gemeente, HG en RUG zijn zelf natuurlijk ook grote werkgevers. In de organisatie ‘Noorderlink’ werken zij al jarenlang samen op het gebied van **human resource management**. Deze samenwerking kan echter nog worden uitgebreid in de richting van meer wederzijdse doorstroming en gezamenlijke actie in loopbaanontwikkeling. De RUG is bezig haar aantrekkingskracht voor excellente onderzoekers verder te vergroten, door haar **tenure track** beleid en de Rosalind Franklin Fellowships voor vrouwen. Dit alles moet meer dynamiek brengen in de arbeidsmarkt voor hoger opgeleiden in Groningen.

De drie partijen zoeken elkaar voortaan in een vroeg stadium op, als het gaat om de uitvoering van hun strategisch plannen. We werken samen in de presentatie van beleid dat de positionering van Groningen als geheel raakt. Een rode draad is dat Groningen een uitermate concurrerend vestigingsklimaat heeft voor kennisintensieve bedrijven en dienstverleners.

Universiteit en hogeschool blijven nauw samenwerken in het onderwijs en op het vlak van de studentenvoorzieningen. Ze bieden een breed pakket aan van opleidingen op bachelor-, master- en post-initieel niveau. De bacheloropleidingen van HG en RUG bieden kwaliteit aan brede groepen studenten, de vele masters vormen voor universitaire en HBO-bachelors uitstekende voortgezette academische opleidingen en de hoog gespecialiseerde internationale topmasterprogramma's en promotieopleidingen van de RUG zijn gericht op het aantrekken van nieuw onderzoekstalent dat een academische carrière ambieert. De Hanzehogeschool Groningen ontwikkelde samen met het Universitair Medisch Centrum Groningen de master Advanced nursing practice en verkreeg daarvoor als eerste hogeschool in Nederland een door het Rijk bekostigde master. Het aantal technische en ingenieursopleidingen bij de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit is verrassend groot (zie bijlage 2). De contacten over en weer zijn veelvuldig, zij maken gebruik van elkaars kennis en faciliteiten. Door middel van de **Groningen Schakelgarantie** hebben de Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool Groningen afspraken gemaakt over een goede doorstroom HBO ->WO en WO ->HBO (zie verder paragraaf 7).

Voor veel studenten is het volgen van een deel van de studie in het buitenland normaal geworden; de markt voor de internationale bachelor- en masteropleidingen van de Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen ligt vrijwel geheel in het buitenland.

Intensievere samenwerking met buitenlandse partners en grotere internationale werfkracht vormen zowel voor de universiteit als de hogeschool essentiële onderdelen van de strategie. Waar mogelijk ondersteunt de gemeente hen hierin. RUG en HG maken anno 2004 deel uit van een Europese onderwijs- en onderzoekruimte, waar als gevolg van de toenemende internationale concurrentie het sluiten van strategische allianties met buitenlandse partners een 'must' is. De RUG focust daarbij op Zweden (Uppsala), China (Fudan) en, in regionaal verband, Duitsland (Hamburg). Naast de contacten die de HG-opleidingen onderhouden met diverse hoger-onderwijsinstellingen in het buitenland, bouwt de Hanzehogeschool Groningen aan een netwerk van strategische partners. Op 19 november 2004 werd de al jaren bestaande samenwerking met de Hochschule Bremen bekrachtigd door de ondertekening van een overeenkomst die de basis vormt voor een strategische alliantie.

Met de RUG, de HG en een groot aantal kennisintensieve bedrijven 'in huis' is de term **Groningen Kennisstad** bepaald op zijn plaats. Waar het nu op aankomt is, dit sterke innovatienetwerk verder in elkaar te knopen, de bedrijvigheid eromheen te versterken en daarmee de concurrentiekracht van de regio te vergroten. Gemeente, universiteit en hogeschool hechten aan een gezamenlijke aanpak. Zij geven een forse impuls aan de samenwerking door zich te verbinden aan een gezamenlijke agenda voor de komende vijf jaar.

3. KNOOPPUNT VAN KENNIS EN CULTUUR AANPAK

Knooppunt Groningen: een innovatienetwerk

De inspanningen die de Gemeente Groningen en de kennisinstellingen de afgelopen tijd hebben geleverd om meer gezamenlijk op te trekken, hebben al geleid tot een lokaal innovatienetwerk. De toekomstige agenda van dit netwerk zal gericht zijn op het stimuleren en profileren van de genoemde Groninger kennis- en innovatieclusters. Gemeente en onderwijsinstellingen zullen zich gezamenlijk inspannen voor het verder verbreden van het innovatienetwerk en het waarborgen van de continuïteit. Het streven is om per cluster nog andere belangrijke spelers uit het bedrijfsleven en overige kennisinstellingen erin te betrekken. Een stuurgroep, bestaande uit de bestuursvoorzitters, bespreekt eens per twee maanden de voortgang. Gemeente, HG en RUG leveren ieder vanuit hun eigen organisatie een ambtelijk coördinator. Dit trio, waar nodig aangevuld met een drietal communicatiespecialisten uit de instellingen, bereidt concrete acties vanuit het netwerk voor.

Het gezamenlijke belang is om het innovatiepotentieel van Groningen voor het voetlicht te brengen, luid en duidelijk. Een voorbeeld hiervan is dat voortaan om het jaar een groot congres op een van de Groninger innovatiegebieden zal worden georganiseerd door de drie partijen, waarvoor onderwijs, bedrijfsleven, lokale en centrale overheden worden uitgenodigd. Het motto van deze conferenties is "Groningen: Toppunt van kennis". De Rijksuniversiteit Groningen heeft eind 2004 een brochure uitgebracht waarin de vier innovatieclusters goed worden belicht.

In het onderwijs van HG en RUG vindt op steeds meer plekken structurele kennisuitwisseling met het bedrijfsleven plaats. Onderzoek in opdracht van het bedrijfsleven wordt onder begeleiding van docenten uitgevoerd in de afstudeerfase of als stage. Lectoren van de Hanzehogeschool Groningen hebben de opdracht om kennisuitwisseling met o.a. het midden- en kleinbedrijf te verbeteren en regionale netwerkvorming te stimuleren.

De gezamenlijke agenda van gemeente en onderwijsinstellingen om Groningen als een sterk kennisknooppunt in Nederland te positioneren is gebaseerd op de overeenstemming dat vier kennisclusters dragers zijn van het innovatiepotentieel. Deze vier clusters zijn Energie, ICT, Life Sciences en Nanotechnologie.

Groninger kennisclusters

Groningen hoort thuis op de kaart van de belangrijkste innovatieregio's in Nederland. Kennisintensieve projecten als Energy Valley, LOFAR en Biobanking zijn kansrijke impulsen voor de gehele Nederlandse economie. Het gemeentelijk economisch beleid ondersteunt de sectoren energie, ICT en **life sciences**. Het onderzoek naar de nano-technologie binnen de RUG is baanbrekend en vormt een onderdeel van het door het Innovatieplatform gedefiniëerde sleutelgebied **High tech systemen en materialen**.

Energie

Het kenniscluster Energie (**Energy Valley**) is een initiatief van de NV Nederlandse Gasunie, Gemeente Groningen en de RUG, bedoeld om marktpartijen en de kennisinstellingen bij elkaar te brengen. Gasunie en universiteit hebben samen het Energy Delta Institute (EDI) opgericht. EDI is in 2003 van start gegaan en wordt zowel door het Ministerie van Economische Zaken als door de Europese Unie gesteund. Het EDI biedt internationale executive opleidingen aan op het brede terrein van gas-vraagstukken. Al het energie-onderzoek van de Rijksuniversiteit wordt gebundeld in het Energy Delta Research Centre (EDReC). Op verzoek van Energy Valley start de Hanzehogeschool Groningen in september 2005 een post-HBO opleiding Energy Management.

ICT

Groningen beschikt al over een uitstekende ICT-infrastructuur; met de komst van de LOFAR-radiotelescoop en de aflevering van de IBM Blue Gene research computer bij de RUG wordt nog meer enorm hoogwaardige kennis naar het Noorden gebracht. Het Zernike Science Park ontwikkelt zich tot een toonaangevende ICT-valley. Naast de ICT-opleidingen van de Rijksuniversiteit en de Hanzehogeschool Groningen en de Zernikeborg (het ICT-bolwerk van de RUG, met o.m. het **Centrum voor High Performance Computing en Visualisatie**) is het internetknooppunt van **Groningen Internet Exchange (GN-IX)** daar gevestigd. Het supersnelle glasvezelnetwerk biedt hoogwaardige ICT-bedrijven een perfecte infrastructuur.

Het ICT-platform Groningen is een goed werkend overleg tussen bedrijfsleven, onderwijs en overheid. Daarmee is de ICT-sector echter niet "af". Begin 2005 gaat de Gemeente met alle partijen om tafel om de beleidsagenda te actualiseren.

Life sciences

De stad Groningen behoort al tot de top-3 van steden met de meeste bedrijven in de sector **life sciences**. Voor de verdere ontwikkeling van dit cluster is 'BioMed City' opgezet, een op innovatie gerichte netwerkorganisatie om de bedrijvigheid op dit gebied verder te versterken. De infrastructuur is ook hier bijzonder goed, mede dankzij het Universitair Medisch Centrum Groningen. Het lectoraat Bio-informatica van de HG maakt deel uit van BioMed City. Drie RUG-onderzoekscholen zijn op dit terrein werkzaam en een Technologisch Topinstituut voor geneesmiddeleninnovatie is in voorbereiding. Het grote project Medische Databank Noord-Nederland wil met behulp van geavanceerde genetische en digitale technieken meer inzicht geven in chronische aandoeningen (zogenoeten Biobanking).

Nanotechnologie

Het onderzoek naar de nanotechnologie, 4, wordt op dit moment beschouwd als een van de meest innovatieve ontwikkelingen in de wetenschap. In de toponderzoekschool Materials Science Centre (MSCplus) van de RUG werkt een internationaal team van onderzoekers in de chemie, fysica en biologie samen aan toekomstige toepassingen in high-tech systemen en materialen. Vermarktning van de kennis vindt plaats in Biomade Technology, een jong bedrijf dat werd opgericht met steun van de RUG, de NOM, de Provincie en de Gemeente Groningen. Het MSCplus en Biomade Technology maken beide deel uit van het landelijke programma NanoNed.

Knooppunt van cultuur

Groningen is, behalve kennisstad, ook cultuurstad. Bezoekers uit de noordelijke regio komen graag voor een cultureel uitstapje naar Groningen. De podia voor muziek, theater en podia vormen grote publiekstrekkingen. Buiten het Noorden heeft de stad aantrekkingskracht door bijzondere exposities in het Groninger Museum (Repin, Diaghilev), of bijvoorbeeld door internationale evenementen als Noorderlicht en Noorderslag. Groningen profileert zich bewust als het stedelijk alternatief voor de Randstad, een stad met een aantrekkelijk woon- en werkklimaat en een interessante culturele infrastructuur.

Waar het gaat om de productie van cultuur zijn vooral beeldende kunst en muziek in Groningen goed vertegenwoordigd. Dit komt door de aanwezigheid van de kunstvakopleidingen van de Hanzehogeschool Groningen: Academie Minerva (1^e fase beeldende kunst en vormgeving), Frank Mohr Instituut (2^e fase schilderkunst, nieuwe media en theatervormgeving), Academie van Bouwkunst, Noord-Nederlands Conservatorium en Dansacademie Noord-Nederland, Academie voor Popcultuur en de vooropleidingen voor muziek en dans.

De culturele sector is van belang voor de stedelijke economie. Uit onderzoek van het Groninger Museum bleek bijv. dat de bezoekers van de tentoonstelling Repin (2002) vijftien miljoen euro in Groningen hebben uitgegeven. De aanwezigheid van een alomvattende culturele infrastructuur is een belangrijke factor in de beslissing van individuen en bedrijven om zich in een bepaalde plaats te vestigen. Onderzoek van instituut Nyfer heeft uitgewezen dat het leefklimaat van doorslaggevende betekenis is bij de keuze van bedrijven en personen voor een bepaalde stad.

De creatieve industrie is in toenemende mate van belang voor de levendigheid en economische bloei van een stad. Creatieve industrie zorgt voor vernieuwing in de economische producten, die zich steeds meer moeten onderscheiden door vernuft en design. Creativiteit is daarmee ook een economisch kapitaal.

4. **INVESTEREN IN RUIMTE VOOR KENNIS EN CULTUUR**

250 miljoen voor Zernikecomplex

Het Zernikecomplex is sinds het midden van de jaren '70, toen daar de eerste bebouwing werd gerealiseerd omdat de universiteit in het stadscentrum onvoldoende kon uitbreiden, vooral beschouwd als 'overloopgebied van de binnenstad'. Dit is goed terug te zien in de inrichting van het gebied en de uitstraling van de gebouwen. Zakelijk, sober en doelmatig voert de boventoon. De afgelopen jaren is bij alle betrokken partijen echter een duidelijke omslag in het denken over Zernike waarneembaar. Het wordt integraal onderdeel van de ontwikkeling van de stad, overigens met behoud van zijn specifieke bestemming. Het accent is daarbij nadrukkelijk verschoven van 'overloopgebied' naar 'campus'. Dit vraagt om een fundamentele herinrichting en grootse investeringen.

Een en ander komt tot uiting in het door het bureau West 8 opgestelde stedenbouwkundig plan. Dit plan gaat uit van een campusgedachte met aantrekkelijke gebouwen in een groene setting en een aangenaam verblijfsklimaat in de openbare ruimte. De nieuwe gebouwen hebben veel meer uitstraling en de bestaande gebouwen worden waar mogelijk aangepast aan het nieuwe stedenbouwkundige profiel. Overwogen wordt om de kleinschalige horeca uit te breiden.

Het plan van West 8 zal vóór medio 2005 worden vertaald in een nieuw bestemmingsplan. De beide onderwijsinstellingen hebben een groot investeringsprogramma voor het Zernikecomplex opgesteld. Gezamenlijk trekken ze hier maar liefst 250 miljoen euro voor uit tot 2010. De gemeente investeert in de infrastructuur zo'n 8 miljoen en reserveert op middellange termijn 100 miljoen euro voor hoogwaardig openbaar vervoer van het Centraal Station naar het Zernikecomplex. Al deze investeringen zullen van het Zernikecomplex een ultramodern en architectonisch hoogstaand stadsdeel maken met landelijke uitstraling.

Huisvesting Kunstvakopleidingen Hanzehogeschool Groningen

De Kunstvakopleidingen van de Hanzehogeschool Groningen, te weten Academie Minerva, Academie van Bouwkunst, Noord-Nederlands Conservatorium, Frank Mohr Instituut, Dansacademie Noord-Nederland en Academie voor Popcultuur, zijn gehuisvest op verschillende locaties in de binnenstad. De Hanzehogeschool streeft naar een concentratie van de Kunstvakopleidingen, en wel in de binnenstad. De gemeente en de RUG ondersteunen dit uitgangspunt van harte.

Vóór de zomer van 2005 willen Hanzehogeschool Groningen en gemeente gezamenlijk nagegaan zijn:

- of het mogelijk is een geschikte locatie in of rond de binnenstad te vinden, met inachtneming van het door de HG gewenste principe van "Nieuw voor oud"
- wat gedaan zal moeten worden om de gewenste concentratie mogelijk te maken.

Antonius Deusinglaan/Oostersingel/Oosterhamriktracé

Gemeente Groningen, Academisch Ziekenhuis Groningen en RUG hebben hun huisvestingsplannen voor dit gebied afgestemd in het Masterplan Antonius Deusinglaan. Dit plan vormt de basis voor een compacte, hechte ruimtelijke eenheid ten behoeve van de Faculteit Medische Wetenschappen, de afdeling Farmacie, AZG en talrijke gelieerde bedrijven.

De universiteit realiseert hier een belangrijk deel van haar huidige bouwprogramma. De gemeente biedt in de Ontwikkelingsvisie Oosterhamriktracé ruimte voor AZG-gerelateerde bedrijvigheid.

Grote Markt oostzijde

Op 4 november 2004 zijn de plannen gepresenteerd voor het Huis voor Informatie & Geschiedenis aan een nieuw plein achter de Oostzijde van de Grote Markt. Het Huis, een initiatief van het Groninger Museum, de Openbare Bibliotheek en het Noordelijk Scheepvaartmuseum, is nadrukkelijk bedoeld voor een breed publiek. Volgens een nieuw concept, waarin beleving centraal staat, worden de collecties van de musea en de bibliotheek in het Huis geïntegreerd en op thema (**domeinen**) gepresenteerd. Voor de programmering zal het Huis beschikken over tentoonstellingsruimte, congresruimte voor lezingen en debatten en filmzalen voor documentaires en films. Inhoudelijk zijn de Groninger Archieven, het Filmhuis Images, de Rijksuniversiteit Groningen en de Hanzehogeschool Groningen cruciale partners om het Huis te voorzien van spannende en uitdagende domeinen en een aantrekkelijke programmering. Deze partners participeren volop in de uitwerking van de plannen.

5. STUDENTENHUISVESTING

Gezamenlijke actie

Om Groningen als studentenstad aantrekkelijk te houden, is voldoende en goede huisvesting van studenten een belangrijke zaak. Korte wachttijden voor een studentenkamer zijn van groot belang voor de beeldvorming van Groningen als aantrekkelijke studentenstad. Alle betrokken partijen (onderwijsinstellingen, huisvesters, studenten en gemeente) zijn daarom gestart met gestructureerd overleg om de ontwikkelingen in vraag en aanbod te volgen en, waar nodig, oplossingen voor knelpunten te leveren. De knelpunten kunnen zowel kwantitatief als kwalitatief zijn. De gemeente heeft in dit proces de regie. De onderwijsinstellingen zetten zich in om zo betrouwbaar mogelijke prognoses t.a.v. studentenaantallen te leveren en om buitenlandse studenten te huisvesten. De corporaties werken aan nieuwbouw en het vergroten van inzicht in de (kwalitatieve) behoefte m.b.v. eigen expertise en onderzoek naar de woonwensen van studenten.

Verruiming aantallen studentenkamers

De gemeente komt in 2005 met een nieuwe notitie studentenhuisvesting. De prognoses van de studentenaantallen in 2010 worden hierin naar boven bijgesteld. In plaats van de 42.000 waarmee tot dusverre werd gerekend wordt nu uitgegaan van 45.000 studenten voor RUG en HG samen. De taakstelling qua aantal extra studentenkamers is dan ook verhoogd naar 4200. De noodzakelijke uitbreiding wordt gezocht in meer particuliere verhuur en nieuw- en verbouwprojecten. Nu geldt nog een maximumpercentage voor kamerbewoning per wijk. In het nieuwe gemeentelijk beleid zal dit uitgangspunt worden losgelaten. Voor grotere nieuw- en verbouwprojecten vinden al diverse verkenningen plaats (onder meer in het kader van het concept van "De Intense Stad", de wijkvernieuwing in de Grunobuurt en de ontwikkeling van de Westelijke ringwegzone en de Eemskanaalzone). Op termijn is het herbesteden van boventallige verzorgingshuizen ook een kans. Een actueel voorbeeld is Hunzerheem dat door woningbouwcorporatie In verbouwd zal worden tot studentenkamers.

Huisvesting buitenlandse studenten

De vraag naar kamers voor buitenlandse studenten neemt nog steeds toe. Het beleid van de onderwijsinstellingen is sterk gericht op verdere internationalisering, dus zal in de komende jaren de vraag zeker verder stijgen.

De stichting Housing Office verzorgt kamers voor buitenlandse studenten. Voor deze categorie studenten is het aanbod erg vlottend tegen een relatief hoge prijs. Dit is vervelend voor de studenten en voor het imago van Groningen als studiestad niet goed. Voor de buitenlandse studenten is structurele huisvesting in de nabijheid van het opleidingsinstituut belangrijk. Structurele uitbreiding van het aanbod is noodzakelijk, zo vinden alle partijen. In 2007 zouden er 1250 bedden beschikbaar moeten zijn, dat is ca. 300 meer dan nu. Daarnaast is het noodzakelijk om alternatieven te zoeken voor ca. 200 kamers, die als gevolg van renovatiebeleid komen te vervallen per medio 2005. RUG, HG en de Gemeente zijn dan ook al bezig de mogelijkheden na te gaan om een substantieel nieuwbouwproject te realiseren op de Kop van Zernike.

6. KENNISEXPLOITATIE EN STIMULERING VAN STARTERS

Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool Groningen zijn in de praktijk partners voor overheid en bedrijfsleven in de economische ontwikkeling van de regio. Kennisproductie, kennisexploitatie en economische ontwikkeling zijn in Groningen onlosmakelijk met elkaar verbonden. Kennisexploitatie krijgt vorm via het stimuleren van (techno)starters en de kennistransfer naar bestaande bedrijven. Het Zernike Science Park geeft uitdrukking aan deze combinatie van kennis en bedrijvigheid. Door de concentratie van kennis en bedrijvigheid is het Zernike Science Park uitermate geschikt gebleken voor het stimuleren van ondernemerschap. Effectieve begeleiding van starters en doorstarters heeft vruchten afgeworpen op innovatief gebied: uit de schoot van de RUG en HG zijn zo'n veertig bedrijven opgericht die zorgen voor meer dan 1000 directe en indirecte hoogwaardige arbeidsplaatsen in het Zernike Science Park³.

De samenwerkende partijen hebben een visie ontwikkeld waarin de stimulering van starters integraal ter hand wordt genomen. In dit traject werken organisatorische en financiële partijen in de publieke en private sfeer samen. De gehele keten van kennisexploitatie (van screenen van commercieel interessante kennis, via het scouten van ondernemers en octrooiering, tot en met het starten en financieren van bedrijven en ondersteuning door private partijen) is hierin opgenomen.

TechnoPartner

TechnoPartner (Subsidieregeling KennisExploitatie), zoals onlangs door het Ministerie van EZ gepubliceerd, is daarbij een vanzelfsprekend instrument, een manier om inhoud te geven aan de structurele valorisering van technologische kennis. De samenwerkende partijen zullen alles in het werk stellen de matching die voor een succesvol Technopartner-traject nodig is ter waarde van maximaal 2,5 miljoen euro, te garanderen in de periode 2005-2008. Tevens wordt invulling gegeven aan de oprichting van het Kennis- conversie Fonds, een participatiefonds dat de kapitaalvoorziening van doorstartende jonge kennisintensieve ondernemingen verzekert. Dit Fonds omvat een gezamenlijke investering van publieke middelen door Noordelijke partners als Provincie, Gemeente en RUG en zal in het eerste kwartaal van 2005 van start gaan. Tegelijkertijd wordt gewerkt aan Noord Tech Venture CV, een participatiefonds van Noordelijke private ondernemers, waarvoor de werving reeds is gestart.

Op deze wijze werken publieke en private partijen samen ter versterking van een ondernemersklimaat dat durf en risico waardeert, en oog heeft voor de noodzaak van een integrale aanpak van de gehele kennisketen van idee naar prototype, vervolgens naar markt-introductie en exploitatie.

³ P.H. Pellenberg, "Universiteit, Economie en Regio" in : M.G.J. Duyvendak en P. Kooij, **RUG en Regio: Balans van een buitengewone band** (Rijksuniversiteit Groningen, 2004), pp 191-228

7. “ER GAAT NIETS BOVEN GRONINGEN”

Schakelprogramma's tussen HBO en WO

De Hanzehogeschool Groningen en de Rijksuniversiteit Groningen bieden samen in één stad een pakket opleidingen aan dat uniek is voor Nederland. Ze werken in het kader van de **Groningen Schakelgarantie** nauw samen om studenten de gelegenheid te bieden na een studie aan de hogeschool of universiteit verder te studeren aan de andere instelling.

In het studiejaar 2003/04 is een begin gemaakt met deze schakelprogramma's door het starten van een pilot in het domein Economie/bedrijfskunde. In 2004/05 wordt een en ander verder uitgebreid met de domeinen Rechten en Sociale Wetenschappen. Voor andere studenten geldt maatwerk.

De HG zet zich in om studenten die van de Rijksuniversiteit Groningen naar de Hanzehogeschool Groningen gaan waar nodig onderwijs op maat aan te bieden, ter voorkoming van tijdverlies.

Imago Groningen Studiestad

In de campagne “**Er gaat niets boven Groningen**”, die onder regie van de provincie plaatsvindt, is de campagne “Groningen jouw studiestad” opgegaan. Op beurzen en tijdens voorlichtingsdagen voeren de beide onderwijsinstellingen gezamenlijk deze slogan, omdat deze aansluit bij het “unique selling point” van de onbegrensde studiemogelijkheden in de stad Groningen.

Gemeente, RUG en HG gaan nauwer samenwerken om bij de grotere voorlichtings-evenementen van de onderwijsinstellingen (o.a. voor scholieren, aspirant-masterstudenten, ouders van scholieren en van studenten) ook de stad en haar voorzieningen extra onder de aandacht te brengen.

Alle partijen realiseren zich dat het imago van Groningen als internationale studie- en universiteitsstad op langere termijn ook wordt bepaald door “zachte” factoren als uitstraling en allure. Het gaat dan bijv. om de kwaliteit van voorzieningen voor wonen, onderwijs, recreatie, cultuur, horeca. Maar ook de toegankelijkheid van informatie van gemeente en onderwijsinstellingen voor buitenlandse inwoners is een punt van aandacht.

Groninger ‘kennisbeurs’

Om de ontwikkelingen van Groningen als knooppunt van kennis te stimuleren zal jaarlijks in het najaar een regionale Groninger ‘kennisbeurs’ worden georganiseerd. Gemeente, RUG en HG zullen hier hun kennis- en innovatiepotentieel aan het bedrijfsleven laten zien. Ook vertegenwoordigers van overheden en van koepelorganisaties uit het bedrijfsleven zullen worden uitgenodigd hieraan deel te nemen.

Public relations

De overeenstemming over de keuze van kennisclusters en over de voorwaarden voor ontwikkeling van de onderwijsinstellingen maakt een gezamenlijk optreden naar buiten mogelijk. Een dergelijke benadering is effectiever dan geïsoleerde optredens en kan beter bijdragen aan “agendasetting” bij landelijke beleidsmakers en beslissers.

Onderdelen van deze gezamenlijke strategie zullen bijv. zijn het inzetten van “ambassadeurs” voor de belangen van Groningen, een gestructureerde aanpak voor werkbezoeken van landelijke en regionale sleutelfiguren, de al genoemde tweejaarlijkse congressen “Groningen, Toppunt van kennis” en de jaarlijkse Groninger ‘kennisbeurs’.

**8. INVESTEREN IN GEZAMENLIJKE TOEKOMST
MIDDELEN**

De middelen die de drie partijen tot 2010 gezamenlijk investeren in de Groninger innovatie- en kennisinfrastructuur liggen besloten in de (meerjaren)begrotingen van Gemeente, universiteit en hogeschool. Veel investeringen zijn zodanig verweven met bredere beleidsterreinen dat ze in het bestek van dit Akkoord niet eenvoudig te kwantificeren zijn. Een aantal posten echter is wel duidelijk identificeerbaar als extra bijdragen aan de kennisinfrastructuur (bedragen in miljoenen euro).

Zernikecomplex

Nieuwbouw	RUG, HG	250
Infrastructuur	Gemeente	8
Bijdragen in investeringen derden	Gemeente	2
Hoogwaardig openbaar vervoer	Gemeente reservering lange termijn	(100)

Masterplan Ant. Deusinglaan

Nieuwbouw	RUG	55
Verbouw Wiebengacomplex	HG	3

Versterking kennisclusters

Bijdrage aan innovatieclusters	RUG	8,5
Bijdrage aan kennisprojecten	Gemeente 5 x 0,4	2
Uitbreiding lectoraten en kenniskringen	HG	1,5

Studentenhuisvesting

Extra studentenkamers stad	Corporaties (50) en Gemeente (2)	52
Studentenhuisvesting Zernike	Corporaties	25

Bedrijfsontwikkeling en starters

Planontwikkeling tbv nieuwe bedrijven	Gemeente	5
Kennisconversie Fonds i.o.	KOMPAS/SNN (1,5), Gem.en Prov. (0,6)	2,1
Investering in RUG holding	RUG (tot dusverre 2,7, in '05-'07: 1,5)	4,2
Matching Technopartner aanvraag	RUG, Gemeente en derden maximaal	2,5

Diversen

Grote Markt, Kenniscentrum	Gemeente	30
Imago Groningen studiestad	Gemeente, HG en RUG	0,7
Groningen Congres Bureau	Gemeente, RUG	0,3
Investeringen infrastructuur	Gemeente, t.b.v. kennissector	50

TOTAAL 501,8

9. CONCLUSIES

Gemeente Groningen, Rijksuniversiteit Groningen en Hanzehogeschool Groningen investeren de komende vijf jaar gezamenlijk 500 miljoen euro in de kennisinfrastructuur. Daarvan gaat ruim 350 miljoen naar nieuwe voorzieningen voor hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek. De gemeente investeert in de bijbehorende infrastructuur op het Zernike-complex en reserveert 100 miljoen euro voor hoogwaardig openbaar vervoer van Zernike naar het Centraal Station.

Aan versterking van de innovatieclusters, ontwikkeling en ondersteuning van nieuwe kennisintensieve bedrijvigheid wordt ruim 25 miljoen euro besteed.

De studentenhuysvesting krijgt met meer dan 75 miljoen euro een forse injectie; in totaal moeten er door gezamenlijke inspanningen van woningbouwcorporaties, gemeente en onderwijsinstellingen 4500 kamers bijkomen voor studenten in Groningen.

Met dit alles brengen de drie partijen tot uitdrukking dat de toekomst van Groningen als innovatieknooppunt voor hen een cruciale zaak is. De samenwerking heeft een basis gevonden in dit **Akkoord van Groningen**. Maar de ambities reiken hoger. Samen met andere instellingen en bedrijven zal de verdere ontwikkeling van Groningen als hét Noordelijk knooppunt van kennis de komende vijf jaar met kracht ter hand worden genomen. Gemeente, Rijksuniversiteit en Hanzehogeschool: samen sterk voor een sterke Stad.

**BIJLAGE 1 GEMEENTE GRONINGEN, HANZEHOGESCHOOL
GRONINGEN EN RIJKSUNIVERSITEIT
GRONINGEN IN 3 MAAL 10 KENGETALLEN**

Gemeente Groningen

- 180.000 inwoners
- 126.300 arbeidsplaatsen
- 45,6% van de beroepsbevolking HBO- of WO-opleiding
- 31.000 kennisgerelateerde banen (ca. 25% van totaal aantal arbeidsplaatsen)
- 680.000 bezoekers binnenstad, waarvan 326.000 van buiten Groningen
- € 13.050 omzet niet-dagelijkse goederen per m²
- 18 zalen voor theater en muziek
- 16 bioscoopzalen
- 140 restaurants
- 209 cafés/bars/disco's

Hanzehogeschool Groningen

- € 140 mln omzet
- € 9 mln contractonderwijs en -onderzoek
- 2000 medewerkers
- 20.000 studenten
- 14 lectoren
- 70 bachelor programma's
- 3000 bachelordiploma's per jaar
- 10 masterprogramma's
- 1702 buitenlandse studenten
- 14 internationale programma's

Rijksuniversiteit Groningen

- € 489 mln omzet
- € 65 mln contractonderzoek
- € 19 mln contractonderwijs
- 4355 fte personeel
- 21.251 studenten
- 258 hoogleraren
- 2541 doctoraal/masterdiploma's per jaar
- 238 dissertaties per jaar
- 1527 buitenlandse studenten
- 35 internationale programma's

**BIJLAGE 2 OVERZICHT TECHNISCHE EN INGENIEURS-
OPLEIDINGEN HG EN RUG**

Hanzehogeschool Groningen (bachelors)
(sector Techniek, Informatica & Life Science)

Bio-informatica
Biologie en Medisch Laboratoriumonderzoek
Bouwkunde (inclusief masters)
Chemie
Chemische Technologie
Civiele Techniek
Elektrotechniek
Informatica
Bedrijfskundige Informatica
Technische Informatica
Human Technology
Technische Bedrijfskunde
Werktuigbouwkunde

Rijksuniversiteit Groningen (bachelors en masters)

Scheikundige technologie
Technische bedrijfskunde
Technische natuurkunde
Technische planologie
Technische wiskunde

